

บทวิจารณ์หนังสือ : Book Review

เรื่อง ข้อธรรมดีๆ ใน 4 สังเวชนียสถาน

ธีรวิชัย วงษ์วีระสุวรรณ¹, กุลพิสิฐ ขวาทไทย²
Theerawit Wongweerasuwan¹, Kulphisit Khwathai²

ชื่อหนังสือ ข้อธรรมดีๆ ใน 4 สังเวชนียสถาน
ผู้แต่ง สุกัญญา ทุมทอง
ปีที่พิมพ์ 2562
พิมพ์ที่ บริษัทภาพพิมพ์จำกัด
จำนวนหน้า 184 หน้า
เว็บไซต์ www.ajsupee.com

สาระสำคัญ

ผู้วิจารณ์ได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วเกิดความประทับใจในการอธิบายข้อธรรมให้เข้าใจง่าย ใช้ภาษา
ง่ายๆ แต่ละย่อแต่ละย่อ ทำให้เกิดสังเวชธรรม คือธรรมที่สะกิดใจให้เราได้คิดถึงสิ่งที่เคยทำไปแล้ว
ทำให้ได้แง่คิดและมุมมองใหม่ๆ เป็นการบรรยายธรรมแก่คณะทัวร์ระหว่างเดินทางท่องเที่ยวชมสังเวชนียสถาน
มีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ไม่ใช่เหตุให้
เกิดนิพพาน นิพพานนั้นมีอยู่แล้ว เพียงเดินให้ถูกทางก็จะถึงเอง เหมือนอินเดียมีอยู่แล้ว เพียงเดินให้ถูกทางก็
จะถึงเอง ไม่ใช่เดินทางไปเพื่อสร้างอินเดียเป็นต้น ยังมีคำอธิบายเชิงอภิปรายเช่นนี้แทรกอยู่ทุกเรื่อง สะท้อน
ให้เห็นถึงผู้บรรยายมีภูมิรู้ภูมิธรรมเป็นอย่างดีและเป็นหนังสือที่ตอบคำถามว่า ธรรมะคืออะไรได้อย่างแจ่มแจ้ง
คำสำคัญ : ตถตา, มรรค 8, สังเวชนียสถาน, อริยสัจ 4, อิทัปปัจจยตา,

Main Points

The reviewer was deeply impressed by the book's explanation of Dhamma principles, presented in a simple yet profound and nuanced manner. The book successfully evokes Samvega, a Dhamma teaching that gently reminds us to reflect on the wholesome deeds we may have forgotten, inspiring new perspectives and insights. It is an explanation to a tour group

¹⁻² ยูวพุทธิกสมาคมจังหวัดนครราชสีมา / The Young Buddhists Association of Nakhon Ratchasima Province
Corresponding author, E-mail : kherk007@gmail.com Tel. 0878755545

visiting significant Buddhist pilgrimage sites. The use of comparative examples for clarity, such as: the Noble Eightfold Path leads to Nirvana, but does not create Nirvana. Nirvana already exists; we simply need to walk the right path to reach it. It's like India already exists; we just need to walk in the right direction to get there, not as if we're traveling to create India, and so on. Such metaphysical explanations were seamlessly integrated throughout the book, reflecting the speaker's deep understanding and mastery of Dhamma. And it is a book answering the questions like "What is Dhamma?" in a clear and precise way.

Keywords: Tathata, Eightfold Path, Buddhist pilgrimage sites, Four Noble Truths, Dependent Origination.

บทนำ

หนังสือเรื่องข้อธรรมดีๆ ใน 4 สังเวชนียสถาน (ข้อธรรมกระตุ้นใจให้เร่งทำกิจ) เขียนโดย อาจารย์สุกัร ทุมทอง ผู้ซึ่งมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ทางธรรมนั้น ท่านมีภูมิรู้ระดับเปรียญธรรม 4 ประโยคและบาลีใหญ่ วัดท่ามะโอ จังหวัดลำปาง ทางโลกมีภูมิรู้ระดับ พธ.ม (สาขาพระพุทธศาสนา) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิทยาลัยสงฆ์ มจร.วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโษส จังหวัดนครปฐม เป็นวิปัสสนาจารย์และอาจารย์พิเศษวิชาพระอภิธรรม ปิฎก เป็นวิทยากรบรรยายธรรมตามสถานที่ต่างๆ ถือได้ว่าเป็นพุทธศาสนดรรชนีมหาบัณฑิต ผู้ทรงความรู้คู่กับการปฏิบัติทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผลงานด้านวิชาการของท่านสามารถสืบค้นได้ในเว็บไซต์ www.ajsuee.com

หนังสือเล่มนี้ แจกเป็นธรรมทาน (ไม่จำหน่าย) ผู้แต่งได้เรียบเรียงจากบทบรรยายในการเดินทางไปกราบนมัสการสังเวชนียสถานที่ประเทศอินเดีย-เนปาล ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญที่เกี่ยวกับสถานที่นั้นๆ รวม 7 เรื่อง ดังนี้

- ก. เกริ่นนำ 1. ความเข้าใจสังเวชนียสถาน
- ข. พุทธคยา 2. สิ่งทีพระพุทธองค์ทรงแสวงหา 3. ธรรมทีพระพุทธเจ้าตรัสรู้
- ค. กุสินารา 4. ลักษณะทั่วไปของพระพุทธศาสนา 5. รับรู้ร้อยสัจ 4
- ง. ลุมพินี 6. พระพุทธเจ้าเลิศสุด
- จ. สารนาถ 7. สรุปธรรมนำไปปฏิบัติ

เนื้อหา

ก. เกริ่นนำ ได้กล่าวถึงเรื่องความเข้าใจสังเวชนียสถาน สรุปเนื้อหาได้ดังนี้

1. ความเข้าใจสังเวชนียสถาน คำว่าสังเวชนียสถาน คือ สถานที่ซึ่งมาแล้วทำให้เกิดการกระตุ้นเตือนใจ ทำให้จิตตื่นขึ้นมาดูสิ่งที่ไม่เคยดู ทำให้นึกถึงสิ่งที่ไม่เคยนึกถึง มัวแต่ประมาทลุ่มหลงไปกับเรื่องที่ไม่จำเป็น เมื่อเรามาเห็น สังเวชนียสถาน จะกระตุ้นให้เรานึกถึงว่า 1. สถานที่ทีพระพุทธเจ้าประสูติ คือ สวนลุมพินี ปัจจุบันเรียกว่า รุมมินเด (Rummindei) ในประเทศเนปาล 2. สถานที่ทีพระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือ โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ ปัจจุบัน คือ พุทธคยา (Bussaha Gaya) ในประเทศอินเดีย 3. สถานที่ทีพระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา คือ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ปัจจุบัน คือ สารนาถ (Saranath) ในประเทศอินเดีย และ 4. สถานที่ทีพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน คือ ป่าสาละวัน เมืองกุสินารา ปัจจุบัน คือ เมืองกาเซีย (Kasia) ในประเทศอินเดีย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2557:188/144) ในครั้งพุทธกาล

ยังมีพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์เป็นผู้ช่วยกระตุ้นจิตใจให้ระลึกถึง แต่ปัจจุบันมี 4 สถานที่นี้เป็นตัวแทนให้ระลึกถึงจึงได้ชื่อว่าสังเวชนียสถาน สถานที่ช่วยกระตุ้นให้เรานึกถึงว่า เราทั้งหลายต้องมีความแก่เป็นธรรมดา มีความตายเป็นธรรมดา เป็นสังเวชธรรม ที่กระตุ้นให้เรานึกถึงธรรม 8 ประการ คือ เกิด แก่ ป่วย ตาย ทุกข์ในอบาย ทุกข์ในอดีตมีวิภวภูเป็นมูล ทุกข์ในอนาคตมีวิภวภูเป็นมูล และทุกข์ในปัจจุบันมีการทำมาหากินเป็นมูล เป็นเครื่องกระตุ้นเตือนจิตใจให้เป็นกุศลไม่ประมาทมีกำลังใจในการปฏิบัติธรรม

ข. พุทธคยา (สถานที่ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้) ได้กล่าวถึง 2 เรื่อง คือ สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงแสวงหาและธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ สรุปเนื้อหาได้ดังนี้

2. สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงแสวงหา ทำไมพระองค์จึงทรงออกผนวช เพราะพระองค์ทรงเห็นวงจรชีวิตของสัตว์โลกที่เวียนวนเกิด แก่ เจ็บ ตาย พระองค์ทรงพิจารณาว่า เพราะอะไรมี ความแก่และความตายจึงมี ทรงเห็นด้วยปัญญาว่า เพราะความเกิดมี ความแก่และความตายจึงมี จากนั้นโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสก็ตามมา และพิจารณาต่อว่า เพราะอะไรมี ความเกิดจึงมี ก็ทราบชัดว่า เพราะมีภพ มีอุปาทาน มีตัณหา มีเวทนา มีผัสสะ มีอายตนะ มีนามรูป มีวิญญาณ มีสังขารและมีอวิชชา พระองค์ทรงเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยปัญญาในฝ่ายเกิด และทำอย่างไรจึงจะไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บและไม่ตาย ทรงทราบชัดด้วยปัญญาว่า เพราะความเกิดไม่มี ความแก่และความตายจึงไม่มี จนถึงไม่มีอวิชชา เพราะอวิชชาเนื่องเลยทำกรรมเพื่อตัวเพื่อตนและเวียนว่ายตายเกิด ถ้าหมดอวิชชา แล้วมีอวิชชาเกิดขึ้น รู้เข้าใจความจริงก็จะต้องวนเวียนอยู่อย่างนี้ เมื่อพระองค์มีความเห็นถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) มีความคิดถูกต้อง (สัมมาสังกัปปะ) ทำให้ความถูกต้องข้ออื่นๆ ตามมา เรียกว่าอริยมรรคมีองค์ 8 จะทำให้เราถอนตัวออกจากสังสารวัฏได้ นี่คือนสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงแสวงหา และค้นพบยาวิเศษสุดในโลกที่จะทำให้เราพ้นจากเกิดแก่เจ็บตายได้อย่างถาวร

3. ธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ สิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือ ธรรมะ ธรรมะคืออะไร ธรรมะเป็นชื่อเรียกสิ่งที่เป็นของจริง เป็นของจริงที่มันเป็นอยู่อย่างนั้น ไม่เป็นอย่างอื่น ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม ความจริงมันก็เป็นอยู่อย่างนั้น บาลีเรียกว่า ธาตุ ในอัมมนิยามสูตรมีบาลีว่า สุตาว สา ธาตุ ธาตุนี้มีดำรงคงที่อยู่อย่างนั้น เรียกว่า อัมมัญญิตตาหรืออัมมนิยามตา เป็นภาวะที่ตั้งขึ้น ดำรงอยู่และเป็นไปตามธรรมดาตามเหตุตามปัจจัยของมัน ทุกอย่างเป็นธรรมะหมด พระพุทธองค์จึงได้ทรงบัญญัติชื่อหัวข้อธรรมต่างๆ เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำว่า ตถตา มันเป็นเช่นนั้นเอง อวิตถตา ไม่ใช่ไม่ใช่เช่นนั้นเอง อนัญญตตา ไม่เป็นอย่างอื่นจากความ เป็นเช่นนั้น เป็นไปตามเงื่อนไขตามเหตุตามปัจจัย เรียกว่า อิทัปปัจจยตา มีหลักอยู่ว่า เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะความเกิดขึ้นของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะการดับไปของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงดับไป เป็นหลักของปฏิจจสมุปบาท พระพุทธองค์ทรงพบว่า ทุกข์เป็นอย่างนี้ เหตุของทุกข์เป็นอย่างนี้ การดับทุกข์เป็นอย่างนี้ ทางดับทุกข์เป็นอย่างนี้ จึงบัญญัติเรียกว่า อริยสัจ 4 กฎของธรรมะมันเป็นของมันอย่างนั้น ไม่ได้มีไว้เอาใจใคร ไม่ได้มีไว้แก้ใจใคร เราจึงต้องปรับความคิดเห็นของเราให้ถูกต้องตามความเป็นจริงนั้น คิดให้ถูกต้องให้ถูกและทำให้ถูกต้องตามความจริงจึงจะพ้นทุกข์ได้

ค. กุสินารา (สถานที่ที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน) ได้กล่าวถึง 2 เรื่อง คือ ลักษณะทั่วไปของพระพุทธศาสนาและรับรู้อริยสัจ 4 สรุปเนื้อหาได้ดังนี้

4. ลักษณะทั่วไปของพระพุทธศาสนา คำสอนของพระพุทธศาสนามี 2 ลักษณะ คือ

4.1 พระพุทธองค์ทรงแสดงหลักความจริงที่ถูกต้อง ตามความเป็นจริงของธรรมชาติ ไม่มีตัวตน ไม่มีผู้ทรงอำนาจ ไม่พระเจ้า ไม่มีผู้สร้างผู้บันดาล มีแต่ธรรมที่มันเป็นไปตามเงื่อนไข ตามเหตุตามปัจจัยของมัน เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ก็นำมาบอก แสดง บัญญัติ แต่งตั้ง เปิดเผย แจกแจงให้เข้าใจชัดว่าอะไรเป็นอะไรตามที่เป็นจริง เรียกว่า**มัชฌิมนธรรมเทศนา** คือ การแสดงความจริงเป็นกลาง พอตี ตามสถานะของธรรมชาติ ไม่

เฉ ไม่เอียง ไม่สุดโต่งเลยเกิดไป เช่น ไม่เป็น อัตถิภาว (เชื่อว่าทุกอย่างมีจริง) หรือ นัตถิภาว (เชื่อว่าทุกอย่างไม่มีอะไรจริง) ไม่เป็น สัสสวาท (เชื่อว่าเที่ยงแท้) หรือ อุจจนวาท (เชื่อว่าขาดสูญ) เป็นต้น (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2566 : 21)

4.2 พระพุทธองค์ทรงแสดงข้อปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสมกับความเป็นจริง ถ้าเพียงแค่บอกความจริง แต่ไม่บอกวิธีปฏิบัติก็ยังไม่สมบูรณ์ ข้อปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมนี้คือมรรคมีองค์ 8 เป็นข้อปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความสงบ ความร่มเย็น ความปล่อยวาง ความรู้ยิ่ง ความตรัสรู้และเป็นไปเพื่อนิพพาน นี่คือนิพพานของการปฏิบัติ มิใช่ปฏิบัติเพื่อให้ได้สิ่งนั้นสิ่งนี้ ลักษณะพิเศษของพระพุทธศาสนาอีก 3 ประการ คือ

- 1) มีคำสอนเป็นกรรมวาทะ คือ ให้เชื่อเรื่องกรรม สิ่งที่กำหนดชะตาชีวิตของเราทั้งหมดอยู่ที่การกระทำ
- 2) มีคำสอนเป็นกิริยวาทะ คือ สอนให้กระทำและไม่ให้กระทำในบางสิ่ง เช่น สุจริตต้องทำ ทุกจริตไม่ควรทำ
- 3) มีคำสอนเป็นวิริยวาทะ คือ สอนให้มีความเพียร ไม่ย่อท้อ เพราะคนเราจะล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร

5. รับรู้ริยสัจ 4 อริยสัจ 4 เป็นความจริงอันสูงสุด ไม่มีความจริงอะไรจะเหนือไปกว่านี้แล้ว ถ้าใครได้รู้ข้อเท็จจริงอันนี้ก็ถือว่า จบแล้ว ความรู้ที่เรารู้อย่างยังไม่ถึงอริยสัจ 4 ก็ยังถือว่าไม่จบ พระพุทธองค์ตรัสว่าเมื่อไฟไหม้ศีรษะหรือไหม้ผ้า สิ่งที่เราควรทำก่อนคือควรรู้ริยสัจก่อนที่จะดับไฟ คือควรจะรู้จักก่อนว่า ศรีษะนั้นไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา หัวเป็นธาตุดิน เป็นของไม่แน่นอน เป็นก้อนทุกข์ การรู้เช่นนี้ถือว่ารู้ริยสัจ ว่าโดยย่ออุปาทานขันธ์ 5 เป็นตัวทุกข์ เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ คือตัณหา เป็นตัวสมุทัย การดับทุกข์ด้วยการ สละ ปล่อยวาง ไม่อาลัย เอาความอยากออกไปให้สิ้นตัณหา คือนิโรธ และข้อปฏิบัติในการดับทุกข์นั้นคือมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิ เป็นทางปฏิบัติเพื่อให้ถึงซึ่งพระนิพพาน ต้องเดินไว้เสมออย่างไม่ถึงก็ขอให้อยู่ในหนทางนี้ไว้

ง. **ลุมพินี** (สถานที่ที่พระพุทธเจ้าประสูติ) ได้กล่าวถึงเรื่องพระพุทธเจ้าเลิศสุดไว้ดังนี้

6. พระพุทธเจ้าเลิศสุด สิ่งที่เป็นยอด สิ่งที่เป็นเลิศกว่าสิ่งอื่นๆ พระพุทธองค์ทรงตรัสว่ามี 4 ประเภท คือ 1) **มัคคานัญญุจฺจิกโก เสฏฺโฐ** บรรดาทางทั้งหลาย ทางอันประกอบด้วยองค์ 8 ประเสริฐที่สุด เพราะเป็นทางพาทำให้พ้นทุกข์ 2) **สัจจานัง จตุโร ปทา** บรรดาความจริงทั้งหลาย อริยสัจ 4 ประเสริฐที่สุด เพราะทำให้เรารู้ว่านี่คือทุกข์ นี่คือเหตุแห่งทุกข์ นี่คือการดับทุกข์และนี่คือทางปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ 3) **วิราโค เสฏฺโฐ รัมมานัง** บรรดาธรรมทั้งหลาย วิราคะประเสริฐที่สุด เพราะทำให้สิ้นราคะ 4) **ทิพทานัญญ จักขุมา** บรรดาสัตว์ 2 เท้าทั้งหลาย พระพุทธเจ้าผู้มีจักขุประเสริฐที่สุดในวันที่พระโพธิสัตว์ประสูติ พระองค์ทรงมองดูมนุษย์ เทวดาและพรหมที่เข้ามาเฝ้า ทรงเห็นว่าไม่มีใครที่จะยิ่งใหญ่กว่าพระองค์ด้วยคุณธรรม จึงได้ทรงประกาศอภิวาจาว่า “เราเป็นผู้เลิศที่สุดในโลก เราเป็นผู้เจริญที่สุดในโลก เราเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย บัดนี้ภพใหม่มิได้มี” เป็นวาจาที่ท่องจำ กล่าวหาญ ไม่กลัวว่าใครจะมาลบล้างคำพูดของพระองค์ได้ ซึ่งต่อมาพระองค์ก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามพระวาจานั้น

จ. **สารนาถ** (สถานที่ที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา) ได้กล่าวถึงข้อธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติไว้ดังนี้

7. สรุปรธรรมนำไปปฏิบัติ มัชฌิมาปฎิปปทา คนไทยแปลว่า ทางสายกลาง แต่บาลีให้ความหมายว่า ข้อปฏิบัติที่พอดีถูกต้องเหมาะสมกับเป้าหมายที่เราต้องไปให้ถึง เป็นไปเพื่อตรัสรู้ริยสัจ เป็นไปเพื่อพระนิพพาน ในธรรมจักกัปปวัตตนสูตร พระพุทธองค์ได้ชี้ข้อที่ปฏิบัติผิดสุดโต่ง 2 ทาง คือ

1) **กามสุขัลลิกานุโยค** การประกอบตนหมกมุ่นอยู่ในกามคุณ ดิ้นรนขวนขวายแสวงหาความสุขจากกามคุณ ซึ่งไม่ใช่ทางที่จะทำให้กิเลสระงับ

2) **อัตตกลมณโยค** การประกอบตนให้ได้รับความลำบาก ด้วยมีความเห็นผิดว่าการทรมานตนจะทำให้หมดกิเลสได้ แนวปฏิบัติทั้ง 2 ทางนั้น ไม่ใช่ทางที่จะทำให้กิเลสสงบระงับ ไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ จากนั้นพระองค์ก็ได้แสดงมัชฌิมาปฏิปทา กล่าวคือ มรรคมรรค 8 ว่าเป็นทางที่ถูกต้อง พอดี เหมาะสมกับความเป็นจริง เป็นไปเพื่อให้เกิดดวงตาทำให้ถึงความพ้นทุกข์ได้ ธรรมะของพระพุทธองค์มีมากมายในที่นี่ขอสรุปธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติต่างๆ 3 ข้อ ดังนี้

(1) **ให้เป็นผู้มีพื้นฐานที่ดี** การเจริญกุศลจะต้องมีพื้นฐานที่ดี ถ้าพื้นฐานไม่ดี กุศลก็ไม่เจริญ พื้นฐานแห่งกุศลที่ดีคือ ศีลและความเห็นที่ตรง ศีลเป็นทานระดับที่ยิ่งใหญ่มาก เป็นระดับมหาทาน การให้ทานสิ่งของทั่วไป มีประโยชน์ไม่แก่คนและให้ได้เป็นครั้งคราว ส่วนการรักษาศีล เป็นทานใหญ่ที่ไม่เบียดเบียนใครใช้ได้กับทุกคนทุกสรรพสัตว์และทุกเวลา และมีความเห็นที่ตรง มีความเห็นถูกต้องคือเชื่อเรื่องกรรม เรื่องผลของกรรม ดีชั่วอยู่ที่การกระทำของเรา อยู่ที่เจตนาและความตั้งใจของเรา ไม่เชื่อมงคลตื่นข่าว ไม่เชื่อหมอหรือพิธีกรรมต่างๆ

(2) **ใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท** คือ ความเป็นอยู่อย่างไม่ขาดสติ มีสติอยู่เสมอ รู้ตัวอยู่เสมอ รู้จิตตัวเองว่ามึนคิดอะไร ดีหรือไม่ดี มีสติติดกำกับจิต คอยบอกคอยเตือนตนอยู่เสมอ หากขาดสติจะลุ่มหลงเพลิดเพลินไปทำทุจริตได้ เป็นการใช้ชีวิตอย่างประมาท

(3) **ฝึกอริยมรรคมีองค์ 8** เป็นการฝึกให้ความดีทั้งหมดมารวมกัน เพื่อที่จะละกิเลส ทำให้มีดวงตามีปัญญา ถ้ามีศีล เชื่อกรรมและมีสติสัมปชัญญะแล้ว การฝึกอริยมรรคก็จะทำได้อย่างสมบูรณ์ทั้ง 8 ข้อ เป็นทางเดินไปสู่การพ้นทุกข์ คือพระนิพพาน

สรุปว่า ธรรมะนั้นต้องนำไปปฏิบัติด้วยตัวเอง รู้เอง เห็นเอง เป็นปัจเจกตน ใครก็ทำให้เราไม่ได้ การปฏิบัติตามพระธรรมคำสอน เป็นการบูชาที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ

วิจารณ์

ผู้วิจารณ์ได้อ่านหนังสือเรื่อง ข้อธรรมดีๆ ใน 4 สังเขปนียสถาน : ข้อธรรมกระตุ้นให้เร่งทำกิจ รู้สึกเกิดธรรมสังเวช หรือ สังเวคธรรม หมายถึง ธรรมที่กระตุ้นให้คิดได้ในสิ่งที่ไม่เคยคิด กระตุ้นให้เราคิดถึงสิ่งที่เบญจกัณฐกที่เราเคยทำแต่ลืมไปแล้ว ดึงสติเรากลับคืนมาสู่การปฏิบัติธรรม ผู้บรรยายหรือผู้แต่งได้อธิบายหัวข้อธรรมซึ่งเป็นหลักใหญ่ของพระพุทธศาสนา เช่น ตถตา อวิตถตา อิทัปปัจจยตา ปฏิจจสมุบาท อริยสัจ 4 มรรค 8 เป็นต้นได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง มีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้เข้าใจง่าย แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะไม่ได้นำรวบรวมธรรมะไว้ทั้งหมด แต่หัวข้อธรรมที่ผู้บรรยายนำมาแสดงเพียงไม่กี่หัวข้อนั้น ถือได้ว่าเป็นธรรมชั้นสูงของพระพุทธศาสนาเลยทีเดียว ผู้ศึกษาใหม่ก็สามารถเข้าใจแก่นของศาสนาได้ ส่วนผู้ที่เคยศึกษาและปฏิบัติธรรมมาแล้วจะยิ่งเข้าใจอย่างละเอียดลึกซึ้งขึ้นไปอีก ที่สำคัญหนังสือเล่มนี้กระตุ้นให้เราหันกลับมาเจริญกุศลธรรม กระตุ้นให้เราไม่ประมาทและกระตุ้นให้เราตั้งมั่นในการปฏิบัติธรรม

ข้อดีของหนังสือเล่มนี้

หนังสือเล่มนี้มีข้อดีคือ มีหัวข้อธรรมไม่มาก มีเฉพาะข้อธรรมที่เป็นแก่นของพระพุทธศาสนา มีการอธิบายเป็นลำดับด้วยภาษาง่ายๆ ละเอียด ลึกซึ้ง เข้าใจตลอด ทำให้จำได้ง่าย อ่านแล้วไม่ง่วง และขออนุโมทนาอย่างยิ่งกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือและ CDmp3 แจกเป็นธรรมทาน

ข้อเสนอแนะ

เนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้กล่าวเฉพาะยอธรรมหรือแก่นของพระพุทธศาสนาจึงไม่ขอวิจารณ์ใดๆ นอกจากจะแนะนำให้สาธุชนได้หามาไว้อ่านเพื่อให้เกิดสังเวคธรรม ขอแนะนำให้อ่านที่สนใจหนังสือและคำบรรยายของอาจารย์สุกักร์ ทุมทอง สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน เว็บไซต์ : www.ajsupee.com เพื่อขอรับหนังสือ หรือ CDmp3 ผ่านระบบออนไลน์ได้ฟรี

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2557). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 27. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 188/144.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2566). พุทธธรรม (ฉบับเดิม). พิมพ์ครั้งที่ 44. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). 21.
- สุกักร์ ทุมทอง. (2562). ข้อธรรมดีๆ ใน 4 สังเวชนียสถาน. นนทบุรี : บริษัทภาพพิมพ์จำกัด.